

Namazın rükünleri

Şakir Bey: “Namazda rükün ne demektir? Tadil-i erkânın hükmü nedir? Uyulmaması namazı ifsat eder mi? Bu durumda sehiv secdesi yapmanın hükmü nedir?”

NAMAZIN ANA ÇATISI

Namazın altısı namaz dışında, altısı da namaz içinde olmak üzere on iki farzı bulunmaktadır. Bu farzlardan namazın içinde olanlara aynı zamanda “rükün” de denmektedir. Yani namazın, üzerine bina edildiği ana çatı demektir. Bir bina düşünün; temel, sütun ve direkleri sağlamsa bina sağlamdır; çürükse bina da çürüktür ve her an yıkılmaya hazırdır. Namazın farz olan rükünlerini binanın üzerine kurulduğu ana sütunlara benzetirsek; bu rükünlerin sağlam olması, namazın da sıhhatinin şartlarından. Birisinin fesada uğraması ise namazın sıhhatine engeldir; namaz sahih olmaz. Meselâ namazda iftitah tekbiri, kıyam, kıraat, rüku, secde ve teşehhüt miktarı oturmak farz olduğundan, bunların birinin eksik olması halinde namaz sahîh olmaz. Bu rükünlerden birisi unutulmuş da olsa özürsüz olarak yapılmamış olduğu sonradan anlaşılrsa, namazı iade etmek gerekir. Bunlardan birisini imamın da yapmadığı anlaşılırsa, yine namazın iadesi şarttır.

NAMAZDA TADİL-İ ERKÂN

Namazda tadil-i erkân, rükünleri rükün yapan temel davranışlar demektir. Tadil-i erkân, Şafiî ve Malikî Mezhepleri ile Hanefî Mezhebinden İmam-ı Ebû Yusuf’a göre farzdır. İmam-ı Azam ile İmam-ı Muhammed’e göre ise vaciptir. Denizli hapsinde hapisane şartlarında namazı tadil-i erkân üzere kılan Nur Talebelerinin bu halinin, mahpuslar içinde hâl ve fiil dilleriyle önemli bir irşad ve ders olduğunu ifade eden Bediüzzaman, namazda tadil-i erkânın Nur Talebeliğinin önemli bir rüknü olduğunu bildiriyor: “Şu kısa tarîkin evradı, ittibâ-ı sünnettir; ferâizi işlemek, kebâiri terk etmektir. Ve bilhassa, namazı tadil-i erkân ile kılmak, namazın arkasındaki tesbihâtı yapmaktır.”²

Bu durumda tadil-i erkânı da namazın ana çatısı içinde düşünmeli ve namazda tadil-i erkân’a riâyet etmelidir. Meselâ; kıyamda dimdik durmak, rükûda sırtın dümdüz olması ve en az bir defa “Sübhane Rabbiye’l-Azîm” diyecek kadar beklemek, rükûdan

kalktıktan sonra belini iyice doğrultmak ve burada “Sübhanallah” diyecek kadar beklemek, secdede en az bir kere “Sübhane Rabbiye’l-A’lâ” diyecek kadar beklemek, secdede alınla beraber burnu da yere koymak, iki secdeyi birbiri ardınca yapmak, iki secde arasında “Sübhanallah” diyecek kadar beklemek tadil-i erkândandır.

Ebû Hüreyre (ra) rivâyet ediyor: Allah Resûlü (asm) mescitte iken bir adam geldi ve namaz kıldı. Peygamber Efendimiz (asm), adama: “Dön ve namazını tekrar kıl; sen namaz kılmış sayılmadın!” buyurdu. Adam namazını yeniden kıldı. Allah Resûlü (asm) daha sonra namazı şöyle anlattı: “Namaza durduğunda tekbir al. Sonra Kur’ân’dan Ümmü’l-Kur’ân’ı (Fatihâ’yı) ve sana kolay geleni oku. Sonra mutmain oluncaya kadar rükû yap. Sonra rükûdan dimdik oluncaya kadar kalk. Sonra secdeye var. Mutmain oluncaya kadar secdede kal. Sonra doğruluncaya kadar kalk. Bundan sonra bütün namazlarında böyle yap.”³

Peygamber Efendimiz (asm): “Namazdan çalanlar hırsızlık bakımından insanların kötüsüdür” buyurmuştu.

Ashab-ı Kiram; “Ya Resûlallah, insan namazdan nasıl çalar?” diye sorunca, Allah Resulü (asm):

“Namazda rükû ve secdeyi tam olarak yapmazsa namazdan çalmış olur!” buyurmuştur.⁴

TADİL-İ ERKÂNA UYMAMAK SEHİV SECDESİ GEREKTİRİR Mİ?

Görüldüğü gibi namazı tam ve eksiksiz kılmak, Allah’ın rızasına vesile olması açısından önemli bir farizadır. Şu halde rükünlere riayet etmek ve tadil-i erkân üzere kılmak, namazın “tam” ve “kâmil” olması için önemli birer kilometre taşı mesabesindedir. Tadil-i erkâna bilerek riayet edilmediği takdirde, bu, namazın bozulmasına sebep teşkil eder. Unutarak riayet edilmez ise, “vacip” diyenlere göre sehiv secdesi kurtarmakla beraber; “farz” diyenlere göre namaz yine bozulmaktadır. İmam, tadil-i erkâna riayet etmemiş ise, namazın mühim rükünlerinde arızalar meydana gelmiş demektir, en azından sehiv secdesi gerekir. Bu da yapılmazsa namaz eksik kılınmış demektir.

Tadil-i erkâna bilerek uymamaktan kaçınmalıdır. Sehven uyulmadığında ise sehiv secdesi yapılmalıdır. Bu durumda sehiv secdesi yapmak vaciptir.

DUÂ

Ey Mabud-u Bilhak! Ubudiyetimizi kemâle erdir! Kulluğumuzu tamama erdir! Kusurlarımızı bağışla! Namazımızı tadil-i erkâna ulaştır! Rükünlerimizde ihlâsı

müeyesser kıl! Hükümlerimizden hikmeti kaldırma! Ruhumuzu İnsanîyet-i Kübra sırrına ulaştır! Din-i Mübinini anlamayı ve yaşamayı bize pahalı kılma! Âmin!

Dipnotlar:

1- Şuâlar, s. 272.

2- Sözlür, s. 438; Mektubat, s. 442.

3- Müslim, Salât, 45.

4- Müsned, 3/56.